

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua

0301 OSLO

Vår ref:
12/953-11-JVE

L.nr.
1692/13

Arkiv:
S11

Deres ref:

Dato:
17.06.2013

**REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR - GRONG, LIERNE OG RØYRVIK
KOMMUNER - KRAV OM REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR FOR NORD-
TRØNDELAG ELEKTRISITETSVERK SIN VIRKSOMHET I
NAMSENVASSDRAGET.**

Under henvisning til vassdragsreguleringslovens § 10 nr. 3, samt overgangsreglene gitt i lov av 19. juni, nr. 62, 1992, fremmes med dette krav om revisjon av Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) sine reguleringskonsesjoner i Namsenvassdraget.

Det vises også til at kommunene tidligere i 1999 fremmet krav om åpning av revisjonssak for de samme konsesjonene. Den gang ble kravet avslått med bakgrunn i at bare 2 av de 4 aktuelle konsesjonene i vassdraget, var eldre enn 50 år. Lovendringen av 1992 som åpnet for 30 års revisjonsintervall, hadde ingen tilbakevirkende kraft, jf. nedenstående nærmere opplysninger om kravrunden den gang.

1. BAKGRUNNEN FOR KRAVET

1.1 Adgang til revisjon av følgende konsesjoner til Nord-Trøndelag Elektrisitetsvek

- Regulering av Tunnsjø. Konsesjon av 29.10.1942, stadfestet 24.01.1947.
- Regulering av Namsvatna. Konsesjon av 25.06.1948.
- Overføring av avløpet fra Namsvatna gjennom Vekteren til Limingen og videre til Tunnsjø, og til å regulere Vekteren og å foreta en ytterligere regulering av Limingen. Konsesjon av 10.07.1959.
- Tilleggsregulering av Vekteren. Konsesjon av 21.12.1962.

Reguleringskonsesjonene for Tunnsjø og Namsvatna, er gitt for henholdsvis 50 år og 60 år, men har følgende formulering i tillegg i konsesjonsvilkårenes pkt. 1:

"Dersom vassfall tilhørende norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeier i reguleringsanlegget, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i ubegrenset tid."

For reguleringen av Tunnsjø er det tillatelsen av 29.10.1942 som er utgangspunktet. Stadfestelsen ved behandlingen i 1947 etter restitusjonslovens § 4, medførte ingen endringer i de opprinnelige betingelsene.

Alle konsesjoner til NTE fungerer etter dette som gitt uten tidsbegrensning.

For Limingen foreligger det i tillegg til konsesjonen til NTE fra 1959, en omfattende svensk reguleringsstillatelse. Konsesjonen ble her gitt den 04.07.1952 med en tidsbegrensning på 60 år. Det er søkt om ny konsesjon. Denne er under behandling. Det ble ved kongelig resolusjon av 3. desember 1999, gitt tilsagn om en ny konsesjon på 50 år fra 2012. Ettersom det gjenstår en betydelig del av behandlingsprosessen for de nye konsesjonsbetingelsene, har Ångermanälven Regleringsföretag nå etter søknad, fått en midlertidig reguleringsstillatelse fra OED av 28.02.2012 på de vilkår som følger av konsesjonen fra 1952.

Det ble ikke fastsatt vilkår om revisjon i de første konsesjonene til NTE, men ved endringslov av 19.08.1992 til vassdragsreguleringsloven av 14.12.1917 nr. 17, ble det gitt adgang til å revidere også konsesjoner som ikke inneholder uttrykkelige revisjonsklausuler. I endringsloven heter det:

”Tidligere gitte tidsbegrensede konsesjoner kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet. Revisjon kan for alle konsesjoner i alle tilfeller skje 30 år etter denne lovs ikrafttreden. Tidligere gitte konsesjoner etter vassdragsloven omfattes likevel ikke. For øvrig gjelder loven også for gitte konsesjoner.”

Loven fastsetter at tidligere gitte tidsbegrensede konsesjoner uten revisjonsklausuler kan revideres 30 år etter konsesjonstidspunktet, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10 nr. 3, hvor det heter:

”Vilkårene for konsesjon kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Er det gitt flere reguleringskonsesjoner i samme vassdrag til forskjellig tid, kan kortere revisjonstid fastsettes.”

Lovendringen fikk i utgangspunktet ikke anvendelse på eldre konsesjoner, men i henhold til de ovennevnte overgangsreglene, kan alle konsesjoner tas opp til revisjon når det er gått 50 år fra konsesjonens dato.

Med bakgrunn i de samlede bestemmelser innbefattet punktet om at ved flere reguleringskonsesjoner i samme vassdrag, kan kortere revisjonstid fastsettes, bad de 4 samarbeidende kommunene Grong, Lierne, Røyrvik og Namsskogan med juridisk bistand i brev til NVE av 22.04.1999, om at det ble fattet vedtak om revisjon av reguleringskonsesjonene for Namsenvassdraget. Det ble samtidig bedt om at revisjonsbehandlingen ble prioritert. I brev av 05.10.1999 kom det et negativt svar fra NVE. Etter en rekke argumenter, hvor bl.a. tidspunkt for de siste konsesjonene i vassdraget og en samordning var svært viktig, konkluderte NVE med følgende:

”På bakgrunn av foranstående, vil NVE avvise å ta opp revisjon av konsesjonsvilkårene på det nåværende tidspunkt. Saken kan tas opp igjen når det er naturlig å ta opp konsesjonene fra 1959 og 1962, tidligst i 2005.”

NVE anførte i tillegg at det ikke var anledning til å klage på avgjørelsen.

Kommunene klaget likevel på vedtaket. Det ble klaget både over realitetsbehandlingen og punktet om at det ikke forelå klagerett. NVE opprettholdt imidlertid sitt vedtak i brev av 24.11.1999, og saken gikk til Olje- og energidepartementet. I brev av 12.07.2001 gir departementet sin endelige avgjørelse. Her får kommunene medhold med hensyn til at det forelå en klagerett på det opprinnelige vedtaket, men departementet opprettholder NVE sitt øvrige vedtak med følgende formulering:

”Departementet slutter seg til NVE’s syn om at en hensiktsmessig revisjon av konsesjonene i Namsenvassdraget tilsier at konsesjonene i så fall vurderes under ett i forbindelse med adgangen til revisjon etter 50 år for konsesjonen av 21. desember 1962.”

På denne bakgrunn avslås anmodningen om revisjon. Klagen over sakens realitet tas ikke til følge. NVE's vedtak av 05.10.99 opprettholdes."

I dag er de forutsetningene oppfylt som NVE og OED la til grunn den gang for tidligste tidspunkt når et nytt revisjonskrav kunne fremmes.

Det er enighet om at Ot.prp. nr. 50 (1991-92) legger opp til en saksbehandling ved revisjon av konsesjonsvilkårene som er enklere enn ved fornyelse av konsesjoner. Det forutsettes videre i proposisjonen at utredningsbehovet ved en slik revisjon vil være moderat. Men selv om det forutsettes at utredningsbehovet generelt vil være moderat, utelukker dette ikke at det kan foreligge et reelt tungtveiende behov i det enkelte tilfelle. Et slikt begrenset utredningskrav ligger klart innenfor rammen av saksbehandlingen, som det bl.a. er lagt opp til i forarbeidene til lovendringen. Tar man i dette tilfelle med den store overføringen fra Namsvatn via Vekteren, Limingen og Tunnsjøen som fulgte av konsesjonen fra 1959, er det i området totalt svært store reguleringsinngrep som har konsekvenser ikke bare for landets 7. og 8. største sjøer, men Namsen som et viktig nasjonalt laksevassdrag og også Børgefjell Nasjonalpark gjennom den omfattende oppdemningen av Namsvatn.

1.2. Limingen berøres av konsekvensene av 2 reguleringskonsesjoner

Totalt reguleres Limingen som magasin gjennom 8,7 m senkning i forhold til kote 417,70. Kote 417,70 ligger 42 cm over normal lavvannstand som er definert til 417,28. De første 6 m er knyttet til den svenske konsesjonen som løp ut 04.07.2012, og hvor det nå arbeides med å sette vilkår for en ny tillatelse for 50 år. Tillatelsen til de siste 2,7 m senkning, er knyttet til den evigvarende konsesjonen til NTE fra 1959 hvor man nå ønsker å få revidert betingelsene. Reguleringen av Limingen er omfattende med store miljømessige konsekvenser. Ettersom behandlingen av ny konsesjon for svensk regulering av sjøen, tidsmessig sammenfaller godt med eventuell åpning av en revidering av konsesjonen til NTE, er det svært mye som taler for å se de to sakene sammen i behandlingsprosessen. Dette spørsmålet er allerede tatt opp fra de berørte kommunenes side, uten at det så langt har skjedd noen avklaring.

1.3. Forholdet til arbeidet med forvaltningsplanene etter vannforskriften

Vannforskriften fra 2007 med utgangspunkt i EUs Vanddirektiv, krever at alt vann skal ha: *"god økologisk og kjemisk tilstand innen 2021"*. Som grunnlag for arbeidet med vannforvaltningen i Namsen, er dokumentet, *"Vesentlige vannforvaltningsspørsmål Namsen vannområde"*, utarbeidet som 1 av 7 dokumenter fra alle vannområdene som samlet utgjør grunnlaget for det fremlagte høringsdokumentet, *"Vesentligste vannforvaltningsspørsmål Vannregion Trøndelag"*.

Av de tema som tas opp som vesentlige vannforvaltningsspørsmål for Namsen vannområde, er *"Vassdragsreguleringer og revisjoner"* ett av to områder som prioriteres høyere enn de øvrige vannforvaltningsspørsmålene som påpekes som viktige.

I høringsdokumentet, *"Vesentligste vannforvaltningsspørsmål Vannregion Trøndelag"*, er de to første temaene under pkt. 5.6.1 *Vesentlige vannfaglige utfordringer Namsen*:

- Påvirkning på laksefisk - ivareta Namsblanken
- Påvirkning fra kraftutbygging

Det er viktig at det er et samsvar mellom betingelsene for reguleringskonsesjonene og de miljømålene man setter seg i vannforvaltningsplanene. For enkelte *"sterkt modifiserte*

vannforekomster" (SMVF), kan ikke det generelle målet om god tilstand oppnås uten at det går betydelig ut over samfunnsnyttene ved inngrepet. I revisjonssakene må det derfor foretas en justering av betingelsene slik at miljømålene står i forhold til inngrepenes samfunnsnyttige formål ut fra dagens regelverk og forutsetninger.

2. KONKRETE VILKÅR OG TILTAK SOM MÅ UTREDES FOR NAMSENVASSDRAGET

2.1. Generelt

Det vises til formålet med revisjonsadgangen som bl.a. går fram av forarbeidene i ovennevnte Ot.prp. nr. 50 (1991-1992) og de vedtatte *Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer*, av 25.05.2012 fra OED, som gir relativt god veiledning for hvilke endringer som kan være aktuelle.

Forholdene har endret seg mye siden de eksisterende konsesjonsvilkår ble fastsatt. Dette gjelder både fysiske forhold i vassdraget og den rettslige vurdering av hvordan vassdragsinngrep skal avbøtes. Endrede samfunnsforhold og nye skader og ulemper på grunn av langtidsvirkning av reguleringene må i den sammenheng vurderes.

Grong, Lierne og Røyrvik kommuner vil understreke at de eksisterende vilkår fastsatt i de konsesjonene som nå bes revidert, ikke fungerer tilfredsstillende etter de krav som kan stilles i dag. Minstevannføring, sommervannstand, manøvreringsreglementer, sikring mot erosjon, adkomstforhold og forhold av sikkerhetsmessig karakter er områder hvor det er påkrevd med reviderte betingelser. Reguleringene har i tillegg hatt konsekvenser med uforutsett omfang. Forholdene har til dels endret seg siden konsesjonene ble gitt og reguleringene gjennomført. Spesielt har den praktiske utnyttelsen av magasinene endret seg betydelig i forhold til hva som var normalt den første tiden etter at reguleringene ble satt i verk. Det vil være behov for et sakkyndig utredningsapparat, og en kartlegging av konsekvenser av kompetente fagfolk.

Det kan presiseres at kommunene ikke ønsker en generell konsekvensutredning av hele vassdraget og alle virkningene av reguleringene. Kommunene finner det imidlertid riktig at konkrete og avgrensede tiltak bør konsekvensutredes.

Det vises til Ot.prp. nr. 39 (1958) s. 11, hvor det uttales:

"Departementet finner det for sitt vedkommende rimelig at det blir adgang til en slik revisjon. Enkelte av vilkårene kan på grunn av endrede forhold eller på grunn av omstendigheter som en ikke hadde oversikt over den gang konsesjonen ble gitt, etter hvert virke urimelige, mens det på den annen side kan være naturlig og ønskelig med nye bestemmelser. Revisjonen bør ta sikte på en ajourføring, men konsesjonæren bør likevel ha adgang til å frafalle konsesjonen hvis han ikke ønsker å godta de nye vilkår."

Den alminnelige revisjon er m.a.o. ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene. I tråd med dette vil kommunene i denne fasen av prosessen fremme krav som nevnt i dette brev.

2.2. Minstevannføring

Det er ikke gitt bestemmelser om minstevannføring i betingelsene eller manøvreringsreglementene for konsesjonene av 29.10.1942 for Tunnsjøen, eller 25.06.1948 for Namsvatn. Reguleringen (oppdemmingen) av Namsvatn er på hele 14 m med en H.R.V. på 454 m o.h., og en L.R.V. på 440,0 m o.h. Konsesjonen for Namsvatn ble inntatt i konsesjonen

av 10.07.1959 Overføring av avløpet fra Namsvatna gjennom Vekteren til Limingen og videre til Tunnsjø, og til å regulere Vekteren og å foreta en ytterligere regulering av Limingen. Etter at denne konsesjonen var etablert, ble manøvreringsreglementet for regulering av Namsvatn ved kgl. res. av 04.09.1964, endret ved at følgende ordlyd om minstevassføring i Namsen ble tatt inn i pkt. 2:

"I tiden 1. november - 30. april skal det tappes minst 2 m³/sek. fra Namsvatn til Namsen. I tiden 1. mai - 31. oktober skal tappingen fra Namsvatn tilpasses slik at vassføringen ved Bjørnstad V.M. ikke kommer under 12m³/sek. uten i kortere perioder."

Lav vannføring har negative estetiske, biologiske, praktiske og økonomiske konsekvenser. I tillegg til problemene med rekruttering av yngel og smolt, vil landskapet skjemmes og være lite attraktivt for turisme og fiske. For å kompensere for reduserte inntekter i tradisjonelt landbruk, anbefaler sentrale styresmakter å satse på utmarksnæringer, reiseliv og annen bygdeutvikling. Hvis dette skal kunne gjøres i tilknytning til Namsen, er det viktig at vassdraget kan være en attraksjon og ikke et skjemmende landskapsinnslag. Det er videre virkninger i vassdraget som er oppstått etter at konsesjonene ble gitt og som viser at de eksisterende vilkår ikke i tilstrekkelig grad reduserer virkningene av reguleringen. Kommunene har ikke tilstrekkelig faglig grunnlag til å vurdere hvilket nivå for minstevannføring som det er rimelig å legge til grunn.

Kommunene vil også peke på at maksimal vannføring kan være et problem i forhold til erosjon langs elvebredden. I nyere konsesjoner er det krav om myke overganger i vannføring.

At minstevannføring skal prioriteres ved revisjon av gamle konsesjonsvilkår, er også i henhold til dagens miljøsinn og politiske prioriteringer. Det vises til Stortingets implementering av EUs vanddirektiv. I Innst. S. nr 131 (2008-2009) samlet komiteen seg om følgende uttalelse, som er en klar politisk føring for konsesjonsmyndighetene i revisjonssakene:

"Komiteen mener tiltaksplanene som skal utarbeides med utgangspunkt i direktivet, må innlemme revisjoner av vannkraftkonsesjoner. I særdeleshet er det viktig å få til ordentlige miljøforbedringer der det ikke er krav om minstevannføring i dag. På sikt må konsesjonsrevisjonene synkroniseres med revisjon av forvaltningsplanene i vannregionene, slik direktivet forutsetter. Komiteen vil påpeke at det generelt er stort forbedringspotensial på mange plan i gamle vannkraftverk, der potensialet for miljøforbedring kan være stort med bare litt vannslipp."

Det vises til retningslinjene fra OED hvor det fremgår på side 28-29:

«Krav knyttet til behov for minstevannføring på tørrlagt strekning, eller justering av eksisterende minstevannføring i forbindelse med revisjon vil være særlig aktuelt å vurdere i tilfeller hvor:

(...)

*- Vassdraget er av stor verdi for fisk og fiske, eller har et stort potensial
Fisk og fiske har historisk sett vært et viktig tema i forbindelse med vannkraftutbygging.
Temaet har i hvert fall to dimensjoner. Fisk er en del av det biologiske mangfoldet. Norge har blant annet et spesielt ansvar for å opprettholde levedyktige bestander av atlantisk laks og har utpekt 52 vassdrag som nasjonale laksevassdrag. Fiske er også tradisjonelt en viktig friluftslivsaktivitet og kan også være en viktig del av utmarksbasert næringsvirksomhet.*

I St.prp. nr. 32 (2006-2007) "Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder" framgår det at villaksen vil være et sentralt vurderingstema i forbindelse med revisjon av vannkraftkonsesjoner. Som en hovedregel skal det likevel ikke pålegges tiltak som medfører vesentlige reduksjoner i kraftproduksjonen. Revisjoner vil bli brukt for å forbedre forholdene for villaksen i vassdrag med vannkraftinngrep. Omløpsventiler i kraftverkene og overgang fra bunntapping til tapping av vann fra overflaten i magasiner kan ha stor positiv betydning for villaksen. I tillegg vil minstevannsføring kunne sikre laksen på en langt bedre måte.»

I tillegg til betydelige rekreasjons- og naturverdier langs og rundt vassdraget, er Namsenvassdraget et nasjonalt laksevassdrag. I Namsenvassdraget foreligger derfor de omstendigheter som i henhold til OEDs retningslinjer gjør det særlig aktuelt å innføre eller justere minstevannsføring i revisjonen.

På denne bakgrunn ber kommunene om at disse forhold utredes. Videre er pålegg om minstevannsføring en naturlig del av den modernisering og ajourføring av konsesjonsvilkårene som vassdragsloven legger opp til gjennom revisjonsordningen, jf. også at minstevannsføring er hovedregel for alle nyere konsesjoner, jf. vannressursloven § 10.

Det er også et hensyn at konsesjonærene skal underlegges samme regler slik at aktørene på kraftmarkedet skal ha de samme rammebetingelser. Kommunene vil hevde at et pålegg om minstevannsføring ikke stiller Nord-Trøndelag E-verk i en annen eller dårligere posisjon enn andre aktører på kraftmarkedet.

Kommunene vil kreve at magasinene Tunnsjø og Namsvatn skal være fulle til HRV - 1 m pr. 1. juli, og at denne vannstandshøyden minimum skal holdes til utløpet av august. I september tillates senking med ytterligere 1 m.

Generelt er det nåværende tappemønsteret i tilknytning til den praktiske utnyttelsen av magasinene i dagens kraftmarked, betydelig mer problematisk i miljøsammenheng enn hva det var på det tidspunkt man startet reguleringene.

Det må utredes et forslag som på beste måte kombinerer hensynene i vassdraget, nemlig hensynet til fyllingsgrad i magasiner, til kraftprodusenten og til lakseinteresser nederst i vassdraget.

Fra Røyrvik og Lierne kommuner vil det også i tilknytning til behandlingen av ny konsesjon for den svenske reguleringen av Limingen, stilles krav til sommervannstanden i perioden 1. juni til 15. oktober. Det er både naturlig og viktig at det skjer en viss samordning på dette området når det gjelder de to ulike konsesjonene som berører Limingen for å oppnå et godt resultat. I tilknytning til vannstandsforholdene i Namsvatn, vil det også være påkrevd å se nærmere på dagens krav til overføring av vatn fra Namsvatn til Limingen innen et bestemt tidspunkt på forsommeren.

2.3. Utsetting av fisk

Lakse- og ørretbestanden i vassdraget er sterkt påvirket av reguleringene. I dagens situasjon er det usikkert hvilke faktorer som bidrar mest til å redusere f.eks. overlevelsen av yngel og smolt. Den tidvis lave vannføring i vassdraget har selvfølgelig vært en medvirkende negativ faktor. Det er i dag ingen vilkår om utsettelse av yngel og smolt i elva.

En lav vannføring har omfattende negative konsekvenser for fiskebestanden. Den nåværende lave vannføring gir små arealer for gyting og oppvekst av yngel og småfisk. Vannføringen medfører også stor risiko for frysing og skade som følge av brå endringer i vannkvaliteten.

Kommunene reiser spørsmål om utsetting av fisk kan være aktuelt. I konsesjonen av 1942 mangler nødvendige vilkår om fiskebiologiske undersøkelser, biotopjusterende tiltak m.v. Det har vært erkjent fra NVE at dette er forhold som er standardvilkår i de konsesjoner som gis pr. i dag. Dette illustrerer at Nord-Trøndelag E-verks konsesjon ikke er i samsvar med dagens normer og krav, og at vilkårene for konsesjon derfor må vurderes på nytt.

I tillegg bør det inntas pålegg om å registrere de faktiske virkningene av reguleringen for hydrologi, planteliv, dyreliv m.v. langs vassdraget. Dette fordi man grunnet mangel på slike registreringer ikke har kunnskap om disse virkningene.

Oppvekstvilkårene for den unike relikte laksearten Namsblanken må kartlegges og om nødvendig utbedres både av hensyn til bevaring av stammen og kommunenes satsing på turistnæring og reiseliv.

Se vedlegg med innspill av 03.10.2012 fra Lakseutvalget for Namsenvassdraget.

2.4. Fiskefond/næringsfond

Sammenholdt med de meget omfattende reguleringsinngrepene som påvirker Namsenvassdraget, er det så langt gitt svært lite til kommunene i form av nærings-/fiskefond tilknyttet de ulike konsesjonene. Det ble i betingelsene for regulering av Tunnsjø tatt inn en bestemmelse som lyder: *"Innen reguleringen tas i bruk skal det til fremme av fisket i Tunnsjø og Namsen opprettes et fond hvis størrelse fastsettes til kr. 30.000,-"*. I konsesjonen for regulering av Namsvatna, som medførte neddemming av meget store utmarksarealer og flere gårdsbruk, ble det tatt inn følgende bestemmelse: *"Innen reguleringen tas i bruk plikter konsesjonæren å innbetale til Røyrvik kommune kr. 50.000 som avsettes til et fond hvis renter etter nærmere bestemmelse av herredstyret anvendes til fremme av jordbruk i distriktet."* I den omfattende overføringskonsesjonen fra 1959, er spørsmålet om eventuelle innbetalinger til fond, ikke nevnt i det hele tatt. I den siste konsesjonen for tilleggsregulering av Vekteren, som var en konsekvens av reguleringstillatelsen fra 1959, ble det imidlertid inntatt følgende bestemmelse: *"Konsesjonæren skal innbetale til Røyrvik kommune til videre opphjør av fisket etter kommunestyrets nærmere bestemmelse kr. 50.000"*.

Tallene viser at det i de opprinnelige konsesjonsbetingelsene, ikke er pålagt utbetalt mer enn 130.000 kr. i ulike fond totalt til støtte for en utvikling av næringslivet i området.

Kommunene vil også vise til at det etter at konsesjonene ble gitt, er skjedd en vesentlig endring av næringsgrunnlaget langs vassdraget. Det har foregått en betydelig utvikling fra primærnæringer til reiselivsnæring og sportsfiske. For å legge forholdene til rette for denne endring, vil kommunene kreve opprettet næringsfond. At det pålegges opprettelse av næringsfond må sees som en naturlig konsekvens av forutsetningene om at revisjonen av gamle konsesjoner skal medføre en oppdatering/modernisering av konsesjonsbetingelsene til en normalsituasjon for konsesjoner av nyere dato. I f.eks. St.prp. nr. 27 (1997-98) Om ny reguleringskonsesjon i Mårelven, som kommunene viser til senere i dette dokumentet, blir kommunene i de nye betingelsene tildelt 15 mill kr. i næringsfond til fordeling.

Reguleringskonsesjonene i Namsen-vassdraget omfatter samlet svært store vannarealer i magasiner og elv som er påvirket negativt av reguleringsinngrepene. Med den store betydningen laksen i Namsen og ørret- og røye i innsjøene har for reiseliv og næring, er det et

rimelig krav fra kommunene å be om at konsesjonæren pålegges å yte et årlig beløp til opphjør av fisk/vilt/friluftsliv, jf. standardvilkårenes § 8 pkt. V.

2.5. Utformning av terskler og andre tiltak

Det er gått 70 år siden den første konsesjonen ble gitt som berører Namsenvassdraget, men fremdeles mangler det likevel en del sentral kunnskap om vassdraget og virkningene av reguleringene. Kommunene anser at dette er en lite tilfredsstillende situasjon. Det er etablert en tilstand i og rundt magasinene som man ikke kan se bort fra under vurderingen av skader og ulemper ved reguleringen i dag.

Kommunene vil reise krav om at det skjer en full gjennomgang av tiltakene med terskler i vassdraget, og at konsesjonæren bes utarbeide en terskelplan. Det er foretatt en del bygging av terskler, men det er reist tvil om alle disse fungerer etter sin hensikt. Framtidig vedlikeholdsplikt må avklares.

Det må også foretas en gjennomgang av tilstanden ikke bare i elv, men også i reguleringssonen i magasinene når det gjelder erosjon og utrasing, og behovet for oppryddingstiltak og forebygging.

Kommunene vil hevde at vannstandsvariasjoner på grunn av reguleringene, og da spesielt slik som reguleringsmulighetene praktiseres i dag, reduserer verdien av fritidsaktiviteter og turisme i og i nærheten av vassdraget i betydelig grad. Det bør også vurderes hvordan vassdraget fungerer som vannforsyningskilde og som resipient, og hvordan disse funksjoner er påvirket av reguleringen.

2.6. Revisjon av fløtningsvilkår

Det kan vises til at det i manøvreringsreglementets pkt. 3 er gitt bestemmelser om fløtningsvann. Det avgis vann til den alminnelige fløtning overensstemmende med hva det måtte bli bestemt ved overenskomst eller i medhold av reguleringslovens § 19. Det er naturlig at det ved revisjonen tas opp i hvilken grad konsesjonæren er forpliktet til å avgj fløtningsvann og i tilfelle om det er naturlig å se på en avvikling av denne forpliktelsen. I så fall vil kommunene kreve at det gis kompensasjon for fraskrivelse av retten til å drive fløtning. I et nytt manøvreringsreglement bør det legges inn som en forutsetning at det ikke foregår fløtning noe sted i vassdraget. Disse forutsetninger må avklares i forhold til grunneierne med rettigheter langs vassdraget. Kommunene krever at de juridiske forhold avklares, og at forhandlinger om avklaring av fløtningsinteresser gjennomføres i forbindelse med et nytt manøvreringsreglement.

2.7. Konsesjonsavgifter

Etter vassdragsreguleringslovens § 11 nr. 1 skal det i vilkårene for vassdragsreguleringskonsesjon fastsettes en årlig avgift til fylkekommuner og kommuner. Kommunene vil peke på at nivået for konsesjonsavgifter har stått fast på det opprinnelige beløp fram til i dag, bare med indeksjustering etter loven av 1983. Etter siste indeksregulering i 2009, er konsesjonsavgiftene nå:

Konsesjon	Dato gitt	Avgift i dag per nat.hk
Regulering Tunnsjø	29.10.1942	18,90
Regulering Namsvatn	25.06.1948	
Inntatt i "Den store overføring"	10.07.1959	49,89
Tilleggsregulering Vekteren	21.12.1962	38,99

Kommunene viser til St.prp. nr. 27 (1997-98) Om ny reguleringskonsesjon i Mårelven hvor det uttales følgende:

"Utgangspunktet må være at konsesjonsavgiftssatsen fastsettes på bakgrunn av en oppjustering av de gamle avgiftene. I denne saken vil imidlertid en ren oppjustering av de gamle avgiftene gi for lave avgifter til kommunene. Regulanten har og vil få en meget god økonomi ved å utnytte reguleringen i en periode uten nye anleggsutgifter."

Det vises til at det ved vurdering av vilkår skal sees hen til konsesjonærens utnyttelse av anleggene. Også for eksisterende anlegg er det slik at konsesjonæren produserer i fullt nedskrevne produksjonsanlegg. Det vises for øvrig til Ot.prp. nr. 50 (1991-92) hvor det heter på s. 46:

"Under enhver omstendighet vil hensynet til konsesjonærens økonomi og de samfunnsøkonomiske kostnader være sentrale moment ved avveiningen av hvilke endringer som kan og bør fastsettes. Overfor gamle reguleringer hvor anlegget for lengst er nedskrevet, kan det nok sies å være grunn til å gå lenger ved revisjonen enn ved nyere konsesjoner."

Konsesjonsavgiften er ment å skulle gi kommunene del i de verdier kraftutbyggingen representerer, og å gi en viss kompensasjon for skader og ulemper av mer generell art, jfr. Ot.prp. nr. 1 (1981-82) Om lov om endringer i vassdragsreguleringsloven m.v. Det kan neppe være tvilsomt at kraftselskapene har hatt store fortjenester på reguleringene som er foretatt. Anleggene er nedskrevet og ved fortsatt regulering må det under enhver omstendighet regnes med betydelige lavere kostnader enn ved nye utbygginger. Dette forbehold bør trekkes inn ved vurderingen av nivået på konsesjonsavgiftene. Det må vises til at det ikke er snakk om en oppjustering av de årlige konsesjonsavgifter som ivaretas ved lov av 3. juni 1983 nr. 51, men en revisjon av vilkår.

I reguleringene som berører Namsen, er avgiften som ble satt i betingelsene for regulering av Tunnsjøen, svært lav. Dette store magasinet fungerer etter overføringskonsesjonen av 10.07.1959, som gjennomgangsmagasin for vatnet som tidligere gikk direkte til Namsen fra Namsvatn, dvs. rundt 1 milliard m³ per år. Tunnsjøen utnyttes og manøvreres derfor mye hardere som magasin i dag enn da den opprinnelige reguleringskonsesjonen ble gitt og konsesjonsavgiften ble fastlagt. Kommunene mener at realverdien av avgiften må økes til nivået for avgiften tilknyttet konsesjonen fra 1959. Kommunene finner det rimelig at også avgiften for konsesjonen for tilleggsreguleringen av Vekteren, en regulering som er en direkte følge av konsesjonen for "Den store overføring" fra 1959, oppjusteres slik at avgiftene har likt nivå.

3. AVSLUTNING

Kommunene vil be om at det fattes vedtak om revisjon av reguleringskonsesjonene til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk i Namsenvassdraget, og at revisjonsbehandlingen prioriteres spesielt med bakgrunn i at det er ønskelig å se NTE sin konsesjon for 2,7 m regulering av Limingen i sammenheng med den pågående behandlingen av fornyelsen av konsesjonen til Ångermannälven Vatterregleringsforetak for 6,0 m regulering av samme sjø. Videre er Namsenvassdraget, som nevnt foran, svært viktig i sammenheng med vannforvaltningsplanleggingen i området. Vassdraget er også høyest prioritert av de vassdragene Fylkesmannen i Nord-Trøndelag tok opp høsten 2012 under innspill til den nasjonale gjennomgangen og prioriteringen av kommende revisjonssaker.

Reguleringen av Namsenvassdraget har medført flere uheldige forhold som det må settes i verk tiltak for. Det er konsesjonærens ansvar å utrede og avlaste de skader som en omfattende regulering innebærer. Konsesjonæren må pålegges å utføre fiskebiologiske undersøkelser i elv og reguleringsmagasiner. Det er spesielt viktig at dette utføres med sikte på å bedre vilkårene for laksen i Namsen og Namsblanken.

Det er begrenset hva som tidligere er gjort når det gjelder arbeid med arkeologiske kulturminner tilknyttet vassdraget. Det forventes at det i forbindelse med en revisjon av betingelsene, pålegges at det utbetales et engangsbeløp til slikt arbeid i tråd med § 9 i standardvilkårene for vassdragsreguleringssaker.

Det vises til Ot.prp, nr. 50 (1991-92) hvor det framgår at revisjon "skal foretas dersom det foreligger indikasjoner på at en revisjon er nødvendig. Initiativ til en revisjon påligger ikke Staten, unntatt når slike indikasjoner foreligger."

Det vises også til samme dokument s. 42, hvor det heter i høyre spalte:

"Som nevnt uttrykker vassdragsreguleringslovens § 10 nr. 2, femte ledd, at "når konsesjon er gitt på ubegrenset tid, kan vilkårene for konsesjonen tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år." Meningen må være at revisjonen skal innebære en realitet når 50 år er gått, ikke at arbeidet kan påbegynnes etter 50 år. Det samme vil være tilfelle etter de nye regler. Etter 30 år fra ikrafttredelsestidspunktet skal de nye vilkår være virksomme. Konsesjonsmyndighetene kan derfor påbegynne revisjonsarbeidet i god tid før perioden utløper." (Uthevet her)

Som nevnt innledningsvis, stoppet den forrige anmodningen om å få åpnet revisjonssaker for NTE sine konsesjoner i området med grunnlag i at ikke alle konsesjonene hadde nådd 50 år. Dette problemet er ikke til stede i dag, og det er nå en mulighet til å se alle reguleringskonsesjonene som berører Namsenvassdraget i sammenheng.

I denne forbindelse kan det også vises til alminnelige forvaltningsrettslige regler om saksbehandlingstid og oppfølging av saker. Vi tillater oss å be om at revisjonskravet behandles i overensstemmelse med dette.

Kommunene tar forbehold om å komme med ytterligere detaljerte innspill tilknyttet utarbeidelse og høring av revisjonsdokument for den enkelte konsesjon.

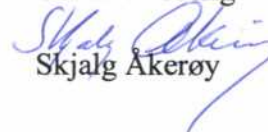
Ordfører Røyrvik

Arnt Mickelsen

Ordfører Lierne

Alf Robert Arvasli

Ordfører Grong

Skjalg Åkerøy

Vedlegg:

Innspill av 03.10.2012 fra Lakseutvalget for Namsenvassdraget.